

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าหุ่งและทัศนะของคณะกรรมการพัฒนาตำบลต่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าหุ่ง

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาตำบล ซึ่งทำให้เห็นภาพรวมของการดำเนินงานของกิจกรรมต่างๆ จึงสามารถเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลของการศึกษาวิจัย ทำให้สามารถวิเคราะห์ปรากฏการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าหุ่งได้ วิธีดำเนินงานจึงได้เตรียมการ เพื่อการศึกษาการวิจัยการดำเนินการตามแบบแผนขั้นตอนดังนี้

การเลือกพื้นที่และประชากรในการศึกษา

การศึกษานี้ เลือกตำบลป่าหุ่ง เนื่องจากการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชนได้ เช่น หมู่บ้านผาวี หมู่บ้านจิวเต่า ไม่มีไฟฟ้าใช้ หมู่บ้านปางปากกล้วย หมู่บ้านห้วยป่าตัน หมู่บ้านแม่ตอง ถนนสายหลักเข้าสู่หมู่บ้านเป็นดินลูกรัง ไม่ได้มาตรฐานและยังไม่ได้ปรับปรุง ผิดจรรยาไม่เหมาะสมกับการให้สัญจรไปมาของราษฎร แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของตำบลป่าหุ่ง คือ วัดพระธาตุสามดวง และถ้ำผาโขง ไม่ได้รับการพัฒนาด้านแหล่งท่องเที่ยวอย่างเต็มที่

กลุ่มตัวอย่างได้แก่บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากองค์การบริหารส่วนตำบลป่าหุ่งให้เป็นคณะกรรมการพัฒนาตำบลจำนวน 101 คน โดยทำการวิจัยทุกคน ซึ่งประกอบไปด้วยสามส่วนคือ คณะกรรมการการพัฒนา คณะกรรมการสนับสนุนจัดทำแผนพัฒนา คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา ซึ่งในส่วนของ อบต. จำนวน 44 คน ประกอบไปด้วย นายก อบต. ปลัด อบต. ส.อบต. 18 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 2 คน ส่วนของประชาชน จำนวน 34 คน ประกอบไปด้วย ผู้แทนประชาคมหมู่บ้าน 18 หมู่บ้าน ผู้แทนประชาคมตำบล 11 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยแต่ละคนได้รับการแต่งตั้งจาก นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าหุ่ง และหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 23 คน ประกอบไปด้วย ครู อาจารย์ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หัวหน้าผู้ยาม สาธารณสุขตำบล แพทย์ประจำตำบล เกษตรตำบลโดยแต่ละคนได้รับการแต่งตั้งจาก นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าหุ่ง

ตาราง 2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

องค์ประกอบของคณะกรรมการ	คณะกรรมการการพัฒนาตำบล			
	คณะกรรมการ การพัฒนา	คณะกรรมการ สนับสนุนจัดทำ แผนพัฒนา	คณะกรรมการ ติดตามและ ประเมินผล แผนพัฒนา	รวม
อบต.ประกอบไปด้วย นายกอบต. ปลัด อบต. ส.อบต.18 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 2 คน	40	1	3	44
ประชาชน ประกอบไปด้วย ผู้แทน ประชาคมหมู่บ้าน 18 หมู่บ้าน ผู้แทนประชาคมตำบล 11 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยแต่ละ คนได้รับการแต่งตั้งจาก นายก องค์การบริหารส่วนตำบลป่าหุ่ง	32	-	2	34
หน่วยงานภาครัฐ ประกอบไป ด้วย ครู อาจารย์ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หัวหน้าตำบล สาธารณสุข ตำบล แพทย์ประจำตำบล เกษตร ตำบลโดยแต่ละคนได้รับการ แต่งตั้งจาก นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบลป่าหุ่ง	18	3	2	23
รวม	90	4	7	101

1. การเตรียมตัวและการวางแผนเข้าสู่ชุมชน

ผู้วิจัยกำหนดแผนปฏิบัติงานวิจัยไว้ เข้าดำเนินการศึกษาเพื่อสำรวจบริบทของตำบลป่าหุ่งและ อบต.ป่าหุ่ง ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจาก นายบิน ดวงยานะ ปลัดอบต.ป่าหุ่ง นายบุญปิ่น กันทะเรื่อน นายก อบต.ป่าหุ่ง และเจ้าหน้าที่ทุกท่านให้การอนุเคราะห์แนะนำแหล่งข้อมูลเอกสารและตัวบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตลอดจนการให้ข้อมูลประวัติและสภาพปัญหา

ของการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ทำให้ผู้วิจัยได้แนวคิดและแนวทางในการดำเนินการศึกษาวิจัยในพื้นที่ในช่วงเวลาต่อมา

สิ่งที่สามารถเตรียมการและรวบรวมได้ในช่วงเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2548 ได้แก่

1. เอกสารข้อมูลพื้นฐานประวัติของตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
2. เอกสารข้อมูลประวัติขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
3. เอกสารข้อมูลผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
4. เอกสารคู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
5. เอกสารข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
6. เอกสารแผนพัฒนา 3 ปี (2549-2551)
7. เอกสารคำสั่งองค์การบริหารส่วนตำบลป่าหุ่ง

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาตำบล

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนา

เรื่อง แต่งตั้งประธานและเลขานุการคณะกรรมการติดตามและประเมินผล

แผนพัฒนา

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนา

สำหรับการวางแผนเข้าทำการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการคือ เริ่มแรกผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจกับคณะกรรมการพัฒนาตำบลทุกท่าน จนทำให้ได้รับเกียรติจาก อบต. ในการเข้าร่วมประชุม

ในขั้นต้นแรก ผู้วิจัยได้เข้าประชุมประจำเดือนของสภาตำบลป่าหุ่ง อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในการเป็นประธานฝ่ายบรรพชิตโดยให้โอวาทและข้อคิดในการบริหารงาน โดยจะมีผู้นำชุมชนเข้าร่วมด้วยกับ ส.อบต.

ในขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยกำหนดเข้าพื้นที่ทุกวันจันทร์ และวันศุกร์ ในช่วงเวลา 09.00น. เพื่อให้คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตำบลป่าหุ่ง เกิดความรู้สึกรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการ อบต. และต้องการที่จะสังเกตปรากฏการณ์ของพฤติกรรมคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตำบลป่าหุ่ง

ในขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยกำหนดแนวทางการสร้างความคุ้นเคยกับสมาชิกขององค์กรต่างๆ คือ หน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชนตลอดจนถึงประธานประชาคมหมู่บ้านในตำบลป่าหุ่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. วิธีการสัมภาษณ์แบบที่ไม่มีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ของการเข้าสู่ชุมชน (ตุลาคม-พฤศจิกายน 2548) เป็นการสัมภาษณ์ทั่วไป ผู้วิจัยได้รับอำนวยความสะดวกจาก ว่าที่ร้อยตรี บิน ดวงยานะ ปลัด อบต.ป่าหุ่ง ซึ่งมีผลงานด้านการพัฒนามากมาย เป็นที่ยอมรับนับถือทั้งส่วนราชการระดับตำบลและอำเภอ โดยที่ท่านได้แนะนำให้รู้จักกับ คณะกรรมการที่ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาตำบลซึ่งมีคณะกรรมการพัฒนาตำบล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนา ประธานและเลขานุการคณะกรรมการติดตามและประเมินผล แผนพัฒนา คณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนา จากนั้นผู้วิจัยได้รู้จักและสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

ในช่วงแรกของการเข้าพื้นที่ ผู้วิจัยได้ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการไปเยี่ยมสนทนาทำความเข้าใจความคุ้นเคยกันก่อน และผู้วิจัยยังได้เข้าร่วมประชุมประจำเดือนของสภาตำบล โดยเป็นประธานในการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ บางโอกาสที่ทางตำบลมีกิจกรรมประเพณีสำคัญ เช่น ถวายเทียนพรรษา เทศกาลงานวันลอยกระทง งานก๋วยสลากภัต งานศพ งานทำบุญบ้านใหม่ ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมเป็นบางโอกาส ซึ่งต่อมาผู้วิจัยก็สังเกตเห็นว่า คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตำบลป่าหุ่งได้ให้ความสำคัญเคยเป็นกันเองมากขึ้น โดยในเวลาต่อมาเมื่อมีงานพิธีการสำคัญต่างๆ ผู้วิจัยมักจะได้รับเกียรติให้ร่วมประชุม ในขณะนี้ผู้วิจัยมุ่งทำความเข้าใจต่อคณะกรรมการทุกท่าน จึงสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของตำบลป่าหุ่งและองค์การบริหารส่วนตำบลป่าหุ่งได้หลายส่วน พื้นฐานวัฒนธรรม ประเพณี นิสัยใจคอและบุคลิกภาพของบุคคลในชุมชน

2. ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบที่มีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ เป็นช่วงของการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการซึ่งบางครั้งจำเป็นต้องใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมา ประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน ที่อยู่ในปัจจุบัน รายได้ต่อเดือน ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงภาพรวม ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ว่าเป็นอย่างไรและแตกต่างกันอย่างไรบ้าง ข้อมูลโดยรวมนี้จะเป็นปัจจัยในด้านสนับสนุน หรือเป็นปัจจัยในด้านบ่อนทำลาย ที่มีผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามหลักในการวิจัย ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยจะพยายามเจาะประเด็นจากกิจกรรมต่างๆ ที่ทางคณะกรรมการผู้ร่วมจัดทำแผนพัฒนาตำบล เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการผู้จัดทำแผนพัฒนาตำบลว่า ความเป็นมาของแต่ละแผนพัฒนา การแสดงบทบาทของคณะกรรมการใน

การจัดทำแผนพัฒนา ความเป็นผู้นำ ความเป็นประชาธิปไตย การเปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็น

แบบบันทึกข้อมูลนี้ ผู้วิจัยได้เตรียมโดยมีรายละเอียดสำหรับการบันทึก เช่น วัน เดือน ปี ที่ออกไปเก็บข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ได้ระบุชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ประเด็นหรือหัวข้อในแต่ละครั้ง ซึ่งจะระบุประเด็นที่ให้สัมภาษณ์เหตุการณ์ จะบันทึกรายละเอียดเมื่อได้ข้อมูลมา ในแต่ละครั้งผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ แบบบันทึกข้อมูลนั้นผู้วิจัยจะนำติดตัวไปทุกครั้งเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

กล้องถ่ายภาพ เป็นเครื่องมือที่มีความจำเป็นและสำคัญ เนื่องจากในการศึกษาชุมชนหากมีภาพประกอบ จะช่วยเพิ่มความถูกต้องและความชัดเจนของข้อมูลได้มากขึ้น ในบางครั้งที่ทางอบต.มีกิจกรรม จึงมีความจำเป็นต้องถ่ายภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำกล้องถ่ายภาพไปด้วยทุกครั้ง

เครื่องบันทึกเสียงนับเป็นสิ่งสำคัญที่สุดอีกชนิดหนึ่งที่ผู้วิจัยนำติดตัวไปเพื่อเก็บข้อมูล เนื่องจากในขณะที่สัมภาษณ์นั้น ในบางครั้งมีผู้สนทนาหลายคน หากใช้การจดบันทึกเพียงอย่างเดียวจะทำให้ข้อมูลบางส่วนขาดหายไป หลังจากที่บ้านทึกลงเสียงเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงนำเทปดังกล่าวมาเปิดฟังทบทวนและบันทึกรายละเอียดเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวสู่การวิเคราะห์ต่อไป

3. วิธีการสังเกต โดยผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและเทคนิคการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมควบคู่กันไป ซึ่งในการศึกษารั้งนี้ได้มีโอกาสใช้เครื่องมือทั้ง 2 แบบ ในขณะที่ศึกษาวิจัย มีดังนี้

3.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยใช้ในขณะที่ได้สัมภาษณ์และสนทนาในการประชุมกิจกรรมต่างๆ กลุ่มผู้นำที่เป็นทางการ เช่น การประชุมประจำเดือน และกลุ่มผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง

3.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยใช้ในขณะที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งจะต้องความแนบเนียนและละเอียดรอบคอบเรื่องความเป็นคนช่างสังเกต แต่ก็มิได้ทำให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัวว่าเรากำลังสังเกตพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ต่างๆ เทคนิคนี้จำเป็นต้องใช้ความสามารถพิเศษเพื่อมิให้กลุ่มเป้าหมายระแวงสงสัยหรือเกิดความอึดอัดในขณะที่ศึกษาวิจัย

4. วิธีการสนทนากลุ่ม เป็นช่วงของการสนทนาเป็นรายบุคคลกับคณะกรรมการผู้ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาตำบล โดยค่อยๆ ทำการสนทนาแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น มีนายก อบต. ปลัด อบต. ประธานสภาตำบลป้าหุ่ง รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก และคณะกรรมการ เพื่อจะได้ให้ทัศนะความคิดเห็น

วิพากษ์วิจารณ์ ให้เกิดความหลากหลายทางความคิด นำไปสู่ขบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

วิธีการสนทนา การสัมภาษณ์ต้องอาศัยความคุ้นเคยความเป็นกันเอง จึงจะทำให้เกิดความไว้วางใจต่อกันถือว่าเป็นลำดับสำคัญเบื้องต้น ขั้นตอนต่อไปก็คือการสนทนามุ่งไปหาประเด็นที่ต้องการศึกษา คือกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ส่วนการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกันทำให้ได้ข้อมูลที่มีสารประโยชน์ บางครั้งได้ทั้งเนื้อหาสาระที่สำคัญ แต่บางครั้งก็เป็นเรื่องทั่วไป สลับกันไปมาเพื่อมิให้เกิดความเบื่อหน่ายที่จะสนทนา ผู้วิจัยเข้าไปทำการศึกษาต้องอาศัยประสบการณ์ทั้งเทคนิคการเรียนรู้ การประชุม การสัมภาษณ์แบบผสมผสานจึงจะทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายครอบคลุมและเป็นจริงมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองเป็นหลัก โดยเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2548 จนถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2549 รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 5 เดือน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ 2 แนวทาง คือ

- 1) ศึกษาจากเอกสารโดยศึกษาจากข้อมูลงานวิจัยและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Secondary Data)
- 2) โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) ผู้ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต.ป้าหุ่ง (แผน 3 ปี พ.ศ. 2549-2551 และแผนประจำปี 2549) ได้แก่

ตาราง 3 แสดงจำนวนผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต.ป้าหุ่ง

ผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต.ป้าหุ่ง	จำนวน
คณะกรรมการพัฒนา อบต.	90 คน
คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนา อบต.	4 คน
คณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาตำบล	7 คน
รวม	101 คน

การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงประเด็นของการวิจัยครั้งนี้เป็นเรื่องที่สำคัญ นั่นคือ ข้อมูลที่ได้รวบรวมศึกษามานั้นมีความครบถ้วน สมบูรณ์ ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้มากน้อยเพียงใด และสามารถตอบเจตนาของการวิจัยได้ชัดเจน สมบูรณ์ ครอบคลุมแล้วหรือยัง และสอดคล้องกับกรอบความคิดในการวิจัยที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลทุกครั้งที่ศึกษาข้อมูลในพื้นที่ และได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยได้ทำแบบบันทึกข้อมูลขึ้นมาโดยเฉพาะ จึงทำให้มีความสะดวกในการแยกแยะหมวดหมู่และประเภทของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการแสดงผลวิเคราะห์เชิงพรรณนา ในลักษณะการตีความข้อมูล ทั้งข้อมูลตัวเลขและข้อมูลคุณลักษณะที่ได้รับออกมาเป็นข้อมูลเชิงคุณลักษณะ การวิเคราะห์โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูล เพื่อสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

